

Muzicalul

La început doar un spectacol ușor, de divertisment, de muzică și dans, muzicalul a devenit, cu timpul, din ce în ce mai sofisticat. În anii 1970 au apărut noi teme, compozitori novatori și decoruri ingenioase, care au adus muzicalul la egalitate cu opera și baletul.

Muzicalul a fost creat de artistul britanic George Edwards, în anii 1890. Unul din succesele sale – *A Gaiety Girl* (1893) – era o “comedie muzicală”; și această noțiune a fost folosită până în anii 1950, pentru a desemna acest gen de spectacole.

Comedia muzicală sugerează un gen de spectacol mai ușor de divertisment, fără prea multe pretenții. Tema era mai puțin importantă, în comparație cu “numerele” – melodii atrăgătoare, interpretate de artiști renumiți – care întrerupeau spectacolul și rupeau șirul acțiunii. Povestirile fiind sentimentale și ușor previzibile, întreruperile dese nu deranjau. Publicul venea mai degrabă pentru a asculta cântecele și pentru a-i vedea pe artiști jucând și pentru a participa la spectacolul generos și plin de strălucire pe care-l oferea corpul de balet.

De la Londra la Broadway

Edwards a dat reprezentații și peste Atlantic, la New York, unde s-au bucurat de mare succes. Americanii au început să-și monteze propriile lor muzicaluri și Broadway-ul din New York, alături de West End-ul din Londra, au devenit – și au rămas – marile centre care lansau noile spectacole de divertisment. La început britanicii au dominat această lume, un moment de vârf fiind succesul spectacolului *Chu Chin Chow*. Acest spectacol inspirat din seria basmelor arabe – de fapt, Ali Baba și cei patruzeci de hoți – a fost pus în scenă la His Majesty's Theatre din Londra în 1916 și a delectat un public dornic de a uita ororile primului război mondial și urmările lui. *Chu Chin Chow* a avut 2238 de reprezentații, un record ce nu a putut fi doborât până în anii 1950.

Comedia muzicală americană

Anii 1920 au lansat marea epocă a comediei muzicale americane, cu toate că prestigiul Londrei a rămas neschimbat, făcând ca multe din cele mai celebre spectacole americane să aibă premierele în West End și nu pe Broadway. Câteva din succesele americane de după război au avut calitatea dramatică și muzicală pentru a supraviețui testului timpului și multe dintre ele sunt readuse pe scenă chiar și în zilele noastre. De exemplu, *The Student Prince* al lui Sigmund Romberg și *The Desert*

Joseph and the Amazing Technicolour Dreamcoat este unul dintre cele mai celebre spectacole ale lui Andrew Lloyd Webber și Tim Rice. În 1991, spectacolul a fost reluat la Londra cu actorul de telenovele Jason Donovan în rolul principal.

Muzicalul de mare succes *Evita* (1978) tratează tema serioasă a puterii, politicii și sistemului dictatorial.

Eddie Boldizar/Rex Features

Rex Features

Mander & Mitchenson

⦿ Omul de teatru englez George Edwardes a fost primul care a creat, în 1890, genul pe care l-a numit "comedie muzicală". Spectacolele sale vesele, rupte de realitate, au devenit repede populare pe ambele maluri ale Atlanticului.

Song (1926) au o muzică melodioasă și o acțiune interesantă. Romberg și principalul lui rival, Rudolf Friml (*Rose Marie*, 1924; *Regele Vagabond*, 1925) erau imigranți și muzicalurile lor erau influențate de stilul operetei europene. Nota autentic americană a fost adusă de noua generație de compozitori, printre care Jerome Kern, George Gershwin, Cole Porter, Irving Berlin și Richard Rodgers. Ritmul lor era influențat de jazz, ragtime și alte stiluri de muzică originare din America, iar textul reda limbajul american, proaspăt, savuros și cu atitudinile de "de stradă". Printre cei mai buni textieri din SUA erau Cole Porter, scriitorul englez P. G. Wodehouse (astăzi mult mai cunoscut pentru cărțile sale "Jeeves") și, mai presus de toți, partenerul lui Richard Rodgers, Lorenz Hart. Multe din melodiile comedii muzicale din acea perioadă au devenit, cu timpul, melodii clasice populare, printre care *Smoke gets in your eyes*, *Let's do it, Night and day*, *Anything goes* și *The Lady is a tramp*.

Toată lumea cântă și dansează

Un alt punct forte al muzicalului american a fost calitatea dansului. Simplu la început, dansul a devenit tot mai sofisticat și a început să reprezinte adevărată atracție, prin el însuși. În anii 1920, trupa fraților Fred și Adele Astaire a popularizat stepul, atât în sălile din America cât și în Marea Britanie, cu mult timp înainte ca Fred Astaire să formeze celebrul cuplu cu Ginger Rogers.

Stilul modern al muzicalului american contrasta cu abordarea mult mai subtilă a comedii englezești; chiar și muzicalurile montate în West End, scrise de ultra-sofisticatul Noel Coward, aveau, spre deosebire de piesele lui de teatru, o tentă sentimentală, cu o intrigă mai degrabă amuzantă decât incitantă.

Dar spectacolele americane erau slabe din punct de vedere al libretului – intriga și dialogurile erau de obicei superficiale.

Mander & Mitchenson

prescăresc din New England, iar *South Pacific* era o poveste din cel de-al doilea război mondial, petrecută pe o insulă polineziană. Cu toate acestea, exista o denaturare de alt gen în modul de tratare al spectacolului, care includea elemente fantastice dar și macabre, chiar momente de tragedie; un exemplu relevant în acest sens constituindu-l *Carousel*-ul, în care personajul principal este ucis în timp ce încerca să jefuiască și căruia, mai apoi, i se acordă șansa de a mai îndeplini un ultim act de bunătate pe pământ, el reușind prin acesta să-și răscumpere viața.

⦿ *Chu Chin Chow* a fost un mare succes. Spectacolul a avut 2238 de reprezentații, după premiera de la His Majesty's Theatre din Londra, în 1916. Spectacolul s-a vrut o rază de lumină pentru o națiune care se afla în plin război.

⦿ Strălucirea corpului de balet *Gaiety Girls*, a lui George Edwardes, a creat adevărate celebrități. Fetele aveau atât de mult șarm, încât câteva dintre ele au ajuns chiar să se căsătorească cu aristocrați și cu milionari.

Comedia muzicală, care implica o povestire frivolă cu un sfârșit fericit previzibil, nu părea a mai coincide cu intriga plină de înțelesuri a spectacolelor realizate de cuplul Rodgers și Hammerstein, fiind necesară apariția unui nou termen, cel de "muzical" – în aparență o alegere ciudată, constând dintr-un simplu adjectiv, în absența substantivului. Cu toate acestea, acest termen avea avantajul de a fi un cuvânt cu foarte multe înțelesuri, care putea pune în legătură foarte multe stiluri, atât teatrale, cât și muzicale.

Acest gen de spectacole a devenit o domi-

Mander & Mitchenson

▲ Oscar Hammerstein II și Richard Rodgers. Cei doi au creat succesele *South Pacific*, *Oklahoma!* și *Carousel*, schimbând aspectul teatrului muzical al anilor 1940.

nantă a muzicalurilor americane. *Kiss Me Kate* (1948) al lui Cole Porter prezenta o variantă amuzantă a celebrelor "povești de culise" (necazurile și tribulațiile actorilor, în timpul unui spectacol) prin întrepătrunderea acțiunilor și a relațiilor dintre actori și actrițe, cu evenimentele piesei în care jucau – *Îmblânzirea scorpiei*, de Shakespeare. O altă comedie a fost *Guys and Dolls* (1950), de Frank Loesser, care a pus în scenă gangsteri, cartofori și păpușile (prietenele) lor, dar a oferit victoria finală Armatei Salvării. Rodgers și Hammerstein au mai înregistrat un succes cu *The King and I* (1951), o povestire din anii 1860 despre regele din Siam și o guvernantă englezoaică. Înainte de decesul lui Hammerstein, cei doi au mai înregistrat un triumf final cu spectacolul *Sunetul muzicii* (1959), inspirat din viața trupei Familia de cântăreți austrieci Trapp.

Cel mai celebru muzical al anilor 1950 a fost *My Fair Lady* (1956), compus de Frederic Loewe și Alan Jay Lerner. Inspirat din celebra piesă *Pygmalion*, scrisă de Bernard Shaw,

Mander & Mitchenson

● Producții ca *Oklahoma!* (1943) aveau intrigi solide. Ca rezultat, denumirea de "comedie muzicală" a fost abandonată în favoarea cuvântului cu mai multe înțelesuri, "muzical".

▼ *Guys and Dolls* avea printre "eroii" personaje colorate ca Nicely-Nicely Johnson, Big Julie, Harry the Horse și Benny Southstreet.

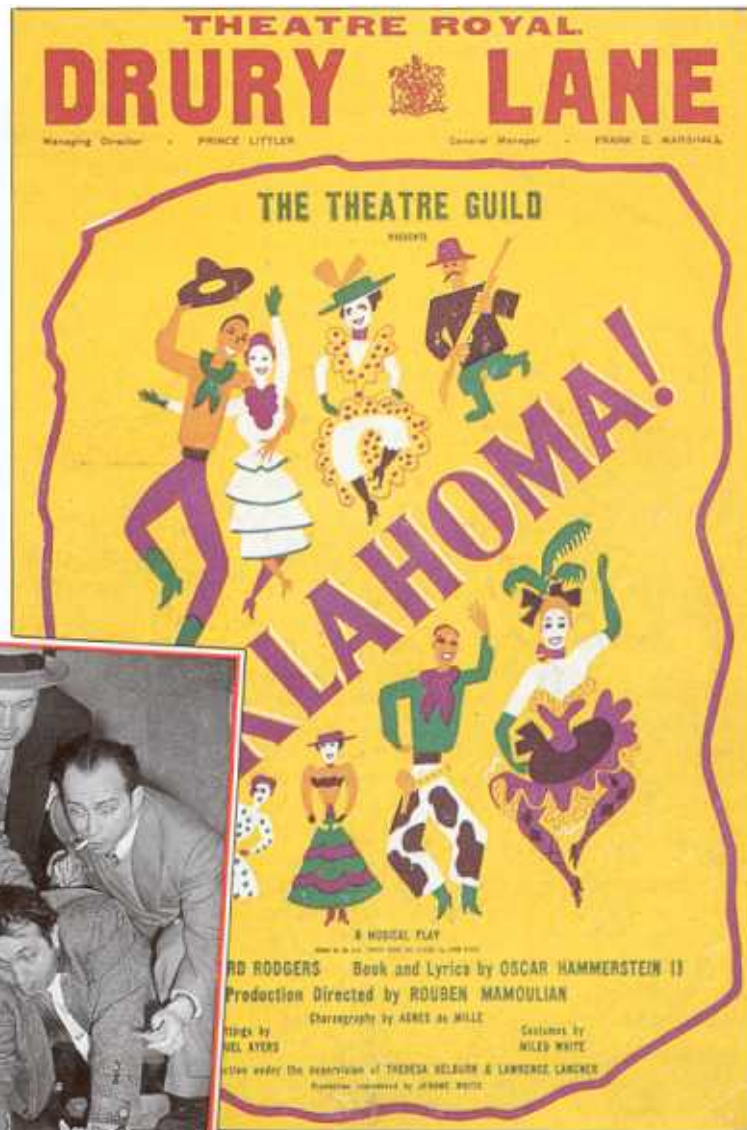
Mander & Mitchenson

reda povestea transformării unei florărese de mahala într-o adevărată doamnă. Eroul e profesorul fetei, un expert în fonetică (limbajul uman) de vârstă mijlocie; rolul a fost creat de Rex Harrison care, în lipsa unei voci de cântăreț acceptabile, a adoptat un stil cântător-vorbitor, foarte ritmat. Acesta, alături de calitatea deosebită a textului, a demonstrat, încă o dată, cât de flexibil devenise muzicalul.

Cu un stil diferit, *West Side Story* (1957) a înfățișat auditoriului muzica compozitorului clasic Leonard Bernstein și se inspira din piesa *Romeo și Julieta* de Shakespeare. Spectacolul a actualizat tragedia elizabetană, plasând acțiunea într-un New York modern, familiile rivale ale lui Shakespeare fiind transformate în două bande de stradă rivale. Cu dansul său imaginativ, al cărui coregraf era Jerome Robbins, *West Side Story* a subliniat, încă o dată, importanța crescândă a coregrafiei într-un muzical.

În anii 1960 s-au produs *Camelot*, *Hello Dolly*, *Fiddler on the Roof* și multe alte succese americane. O dată cu *Hair* (1967) a apărut un nou gen de muzicaluri și anume "muzicalul american tribal de dragoste și rock" ce reflec-

● Yul Brynner și Gertrude Lawrence, în *The King and I* (1951). Ca multe alte spectacole de succes, *The King and I* a fost preluat de Hollywood, realizându-se un film cu o reușită la fel de mare.

ta noua atitudine anticonvențională a acelei perioade.

Spre deosebire de acestea, muzicalurile britanice au avut un impact mult mai mic și West End-ul a fost dominat, vreme de mai multe decenii, de spectacolele de import din SUA. Printre puținele excepții au fost *Oliver!* (1960), al lui Lionel Bart și *Half a Sixpence* (1963), al lui David Henker, ambele adaptări pline de viață din literatura clasică (*Oliver Twist*, al lui Dickens și *Kipps*, al lui H. G. Wells).

Forța schimbării

Stilul muzicalurilor s-a schimbat radical din anii 1970 când, din motive în special economice, spectacolele s-au împușinat devenind, în schimb, mai generoase și mai pline de strălucire. Un artist care a ajutat la schimbarea muzicalurilor a fost compozitorul britanic Andrew Lloyd Webber, ale cărui succese precedente fuseseră realizate împreună cu textierul Tim Rice. Ei și-au câștigat reputația cu opera-rock *Jesus Christ Superstar*, prezentată întâi pe disc și doar mai târziu (octombrie 1971) reprezentată publicului. (Din acest motiv, *Godspell*, compusă de Stephen Schwartz, apărut cu doar câteva luni înainte, a fost primul muzical avându-l ca personaj principal pe Isus.)

La fel, *Evita* (1978) a început ca un proiect pentru o înregistrare, înainte de a fi montat pe scenă. Povestirea se bazează pe cariera Evei

MUZICALUL

Peron, devenită o putere în Argentina, ca soție a dictatorului țării, Juan Peron. Faptul că un muzical se ocupa de asemenea personaje a demonstrat cât de departe ajunsese acest gen, care începuse cu melodii și dansuri ușoare.

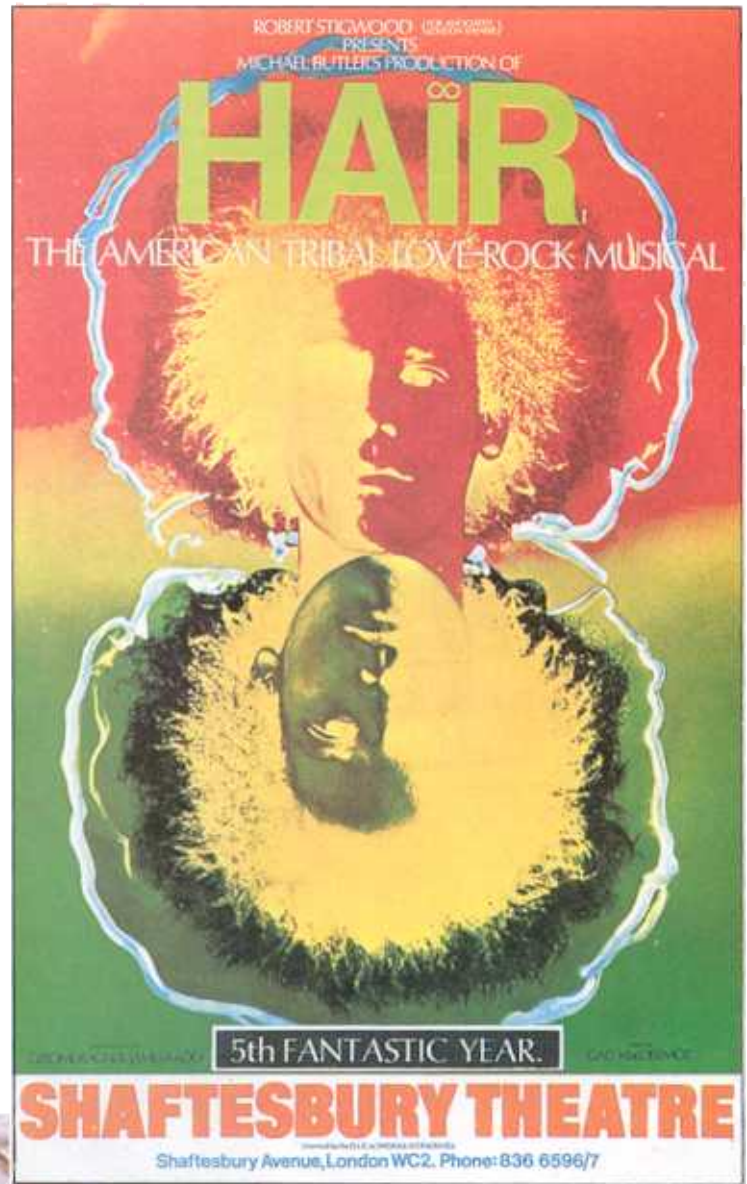
Un succes al colaborării dintre Andrew Lloyd Webber și Tim Rice a fost *Joseph and the Amazing Technicolour Dreamcoat*. Utilizând o gamă variată de stiluri muzicale, de la rock la calypso, spectacolul era o relatare a povestirii biblice a lui Iosif, vândut ca sclav de propriii lui frați, dar care, după ce a câștigat favorurile Faraonului, a devenit conducătorul Egiptului. *Joseph* a fost prima încercare a lui Lloyd Webber și Rice, compusă în doar trei săptămâni, pentru un spectacol școlar, în 1968. Deși spectacolul dura doar 15 minute, muzicalul a stârnit atât de mult interes încât a fost extins, produs în West End, reprelucrat și reprezentat cu mult succes pe Broadway. De atunci, spectacolul a fost reluat în Marea Britanie, cu staruri ca Jason Donovan sau Philip Schofield.

Aventuros și ambițios

Din punct de vedere muzical, spectacolul lui Lloyd Webber a fost aventuros și deosebit de ambițios. Cea mai mare inovație a fost crearea unui muzical cântat în totalitate, fără nici un dialog vorbit, foarte apropiat de operă. Astfel, a rămas puțin loc pentru coregrafie, însă excepția a constituit-o *Cats* (1981), spectacolul cel mai longeviv din întreaga creație a compozitorului. Inspirat din poemele despre pisici ale lui T. S. Eliot, spectacolul a creat personaje feline ca Mungojerrie și Rumpleteazer prin machiaj și costume deosebite, o muzică aspră, ușor răgușită imitând pisicile și un dans inventiv, acrobatic.

▶ Anunțat ca un "muzical american tribal de dragoste și rock", spectacolul *Hair* a reflectat ideile anticonvenționale ("flower-power") ale acelei perioade.

▶ *Cats*, creația cu cel mai mare număr de reprezentații a lui Andrew Lloyd Webber. Acest spectacol plin de strălucire este inspirat din poemele despre pisici, scrise de T. S. Eliot.

Mander & Mitchenson

Din creațiile mai recente ale lui Lloyd Webber, *The Phantom of the Opera* (1986) a fost un spectacol plin de mister și macabru; cu stil total diferit, mai ușor și mai blând, *Aspects of Love* (1989), a fost și el apreciat.

Vreme de mai mulți ani, principalul rival al lui Lloyd Webber, ca novator muzical, a fost americanul Stephen Sondheim. Deși nu a avut niciodată succesul rivalului său, Sondheim a avut o carieră de compozitor și de textier lungă, apreciată de critici, lucrând la *West Side Story* (doar textul), *A Funny Thing Happened on the Way to the Forum* (1962), o parodie a Romei antice, și alte spectacole mai ambițioase, cum ar fi *A Little Night Music* (1973) sau *Sunday in the Park with George* (1984).

Spargerea monopolului

Monopolul anglo-american al muzicalurilor de mare amploare a fost, în sfârșit, spart cu o producție pariziană, *Les Misérables* (1980), prezentată pentru prima oară la Londra în 1985. Un spectacol impresionant, inspirat de o lucrare clasică franceză, a fost urmat, în 1989, de *Miss Saigon*, cu referire la războiul din Vietnam și realizat de același cuplu: Claude-Michel Schönberg (muzica) și Alain Boublil (text). Reluând tema unei celebre opere (*Madame Butterfly*, de Puccini), *Miss Saigon* a confirmat încă o dată scopurile și ambițiile artistice ale muzicalului modern.